

บทที่ 5

สรุป และแนวโน้ม

สรุปท่าทีของนานาประเทศต่อการสร้างประชาธิปไตยในพม่า

จากการศึกษาทฤษฎีการตัดสินใจ (Decision Making Theory) ของ Michael Brecher และแนวคิดผลประโยชน์แห่งชาติ (National Interest) ของ Charles O. Lerche และ Abdul A. Said ทำให้ได้ข้อสรุปท่าทีของนานาประเทศต่อการสร้างประชาธิปไตยในพม่า ดังนี้

สหรัฐอเมริกา - สหรัฐอเมริกายึดมั่นในผลประโยชน์แห่งชาติด้านการเผยแพร่อุดมการณ์ของชาติ (ประชาธิปไตย เสรีภาพ สิทธิมนุษยชน และการค้าเสรี) และผลประโยชน์ด้านการเสริมสร้างเกียรติภูมิของชาติเป็นหลักในการดำเนินนโยบายต่อพม่า เพราะสหรัฐฯ เป็นผู้นำในการส่งออกประชาธิปไตยไปทั่วโลกและสหรัฐฯ ก็ภาคภูมิใจในบทบาทการเป็นผู้นำนี้ โดยนโยบายสหรัฐฯ ต่อพม่าดูเหมือนว่าจะเป็นการเฝ้าติดตามสถานการณ์ (Wait and See) ในลักษณะกดดันเมื่อเห็นว่าละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือถอยห่างจากประชาธิปไตยและจะผ่อนคลายความกดดันเมื่อเห็นว่ามีการพัฒนาที่ดีขึ้น แต่กระนั้นสิ่งที่สหรัฐฯ ดำเนินการก็ไม่อาจส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพม่าได้ อย่างไรก็ตาม (เพื่อสร้างเสริมเกียรติภูมิของชาติ) สหรัฐฯ จะยังคงยึดมั่นจุดยืนในการผลักดันและกดดันให้พม่าเกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่ประชาธิปไตยต่อไป (ทั้งนี้ มีกรวิเคราะหว่า ลึก ๆ แล้ว สหรัฐฯ ดำเนินการเพื่อผลประโยชน์แห่งชาติด้านเศรษฐกิจด้วย เพราะทราบดีที่พม่ายังไม่เป็นประชาธิปไตย สหรัฐฯ จะเข้าไปทำการค้า การลงทุนรวมถึงแสวงหาผลประโยชน์ต่าง ๆ จากพม่าอย่างเปิดเผยไม่ได้เลย)

จีน - จีนมีผลประโยชน์แห่งชาติด้านเศรษฐกิจเป็นตัวขับเคลื่อนในการดำเนินความสัมพันธ์กับพม่า และพม่าก็สามารถตอบสนองผลประโยชน์แห่งชาติของจีนในด้านนี้ได้ แต่กระนั้นก็ไม่ใช่ว่าจีนจะไม่ให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาพม่า เพราะในการที่จีนจะเติบโตเป็นมหาอำนาจ (เคียงคู่กับสหรัฐอเมริกา) ในอนาคตอันใกล้ สิ่งหนึ่งที่จีนจะต้องตระหนัก คือ ความรับผิดชอบต่อประชาคมโลกเช่นเดียวกัน ดังนั้น จีนจึงเลือกที่จะสนับสนุนการแก้ปัญหาโดยการมี

สหประชาชาติเป็นตัวกลางและสนับสนุนบทบาทที่สร้างสรรค์ของอาเซียนเป็นทางออกในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับจีน ขณะเดียวกันจีนก็จะไม่เสียผลประโยชน์ที่เคยได้รับจากพม่าด้วย

อินเดีย - อินเดียเป็นประเทศที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพม่าเช่นเดียวกับจีน ทั้งด้านการทหาร ด้านเศรษฐกิจและการทูต ทั้งที่แต่ก่อนอินเดียเคยเป็นความหวังที่จะช่วยผลักดันให้พม่าเป็นประชาธิปไตย แต่แล้วอินเดียกลับอ้างว่า เรื่องการเมืองภายในพม่าเป็นเรื่องที่อินเดียจะไม่เข้าไปแทรกแซง ซึ่งความเป็นจริงก็คือ พม่าเอื้อผลประโยชน์ให้อินเดียมหาศาลทั้งด้านยุทธศาสตร์ความมั่นคงและเศรษฐกิจด้านพลังงาน สุดท้ายเมื่อผลประโยชน์อยู่เหนืออุดมการณ์ จึงไม่ใช่เรื่องง่ายเลยที่จะให้อินเดียกดดันพม่าให้เป็นประชาธิปไตย แม้ว่าอินเดียจะเป็นประเทศประชาธิปไตยที่ใหญ่ที่สุดในโลกก็ตาม อย่างไรก็ตาม อินเดียเป็นอีกประเทศหนึ่งที่อยากให้พม่าเป็นประชาธิปไตยเพื่อลดกระแสกดดันต่าง ๆ จากประชาคมโลกที่มุ่งสู่อินเดียเช่นกัน

ญี่ปุ่น - ญี่ปุ่นต้องการเห็นพม่ามีระบบการเมืองที่เป็นประชาธิปไตย แต่ญี่ปุ่นไม่เห็นด้วยกับการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจและมองว่าการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมเป็นประเด็นที่ควรแยกจากการเมือง ซึ่งเรื่องนี้เป็นเรื่องที่ญี่ปุ่นมองต่างจากตะวันตก ด้วยเหตุนี้ นโยบายต่างประเทศของญี่ปุ่นต่อพม่าจึงเป็นไปอย่างมีเงื่อนไข หากเมื่อใดที่พม่ามีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่ดีขึ้น ญี่ปุ่นก็จะเพิ่มการให้ความช่วยเหลือมากขึ้น ในทางกลับกัน หากพม่าทำอะไรที่เป็นการเกินเลยกว่าเหตุ ญี่ปุ่นก็ไม่รอช้าที่จะดำเนินพม่ารวมถึงระงับการให้ความช่วยเหลือเช่นกัน

ไทย - ไทยกับพม่ามีความสัมพันธ์กันมายาวนาน ทั้งแน่นแฟ้น โกรธเคือง ทั้งพอใจหรือบางครั้งอาจมีประท้วงบ้างก็ตามประสาประเทศบ้านใกล้เรือนเคียงที่จะแยกจากกันไม่ได้ และด้วยความที่อยู่ใกล้กัน ไทยจึงเป็นประเทศหนึ่งที่อยากแก้ปัญหาการเมืองภายในพม่ายุค มีเสถียรภาพ เป็นประชาธิปไตยและเคารพในสิทธิมนุษยชน เพื่อที่ไทยจะได้ไม่ต้องแบกรับปัญหาข้ามชาติต่าง ๆ รวมถึงแบกรับแรงกดดันจากนานาประเทศอีกต่อไป แต่จะให้ไทยคว่ำบาตรพม่าอย่างตะวันตกก็ไม่ได้ จะให้ไทยใช้ถ้อยคำรุนแรงประณามพม่าก็ไม่ได้เช่นกัน เพราะไทยยังต้องพึ่งพาผลประโยชน์จากพม่าในด้านพลังงานที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ และคงเป็นการดีกว่าที่รัฐบาลของทั้งสองประเทศจะเป็นมิตรกันมากกว่าศัตรู ดังนี้ ทางออกที่ไทยน่าจะทำได้ คือ การสนับสนุนบทบาทขององค์กรระหว่างประเทศ เช่น อาเซียนหรือสหประชาชาติในการเป็นตัวกลางแก้ไขปัญหามาต่อไป

ทั้งนี้ เพื่อให้เห็นท่าทีของนานาประเทศที่ชัดเจน ผู้วิจัยได้นำเสนอโดยจะแยกให้เห็นเป็น ภาพรวมของตะวันตก - ตะวันออก ดังนี้

ตะวันตก

สหรัฐอเมริกาตัวแทนตะวันตก ยึดมั่นอุดมการณ์ประชาธิปไตย เสรีภาพ สิทธิมนุษยชนและการค้าเสรี สหรัฐฯ จะดำเนินการกดดันเพื่อให้พม่าเปลี่ยนแปลงไปสู่อุดมการณ์ที่ สหรัฐฯ ยึดถือ ทั้งนี้ การประณามและการคว่ำบาตรรัฐบาลทหารพม่าที่สหรัฐฯ ดำเนินการนั้น ประการหนึ่งสหรัฐฯ สามารถทำได้โดยไม่กระทบต่อประเด็นความมั่นคง (ชายแดน) และเศรษฐกิจ อย่างรุนแรงเหมือนกันประเทศตะวันออกที่เป็นประเทศเพื่อนบ้าน เพราะสหรัฐฯ อยู่ห่างไกลเกินกว่าจะมีปัญหาด้านความมั่นคงนั้น ที่สำคัญคือ พม่าเป็นประเทศเล็กเมื่อเทียบกับศักยภาพความเป็นมหาอำนาจของสหรัฐอเมริกาซึ่งแน่นอนว่าไม่กระทบต่อความมั่นคงของสหรัฐฯ แน่แน่นอน (ตราบไต่ที่พม่ายังไม่มีอาวุธนิวเคลียร์และไม่เป็นที่พิงพิงของกลุ่มก่อการร้าย) สำหรับประเด็นด้านเศรษฐกิจนั้น สหรัฐฯ อาจสูญเสียผลประโยชน์ด้านพลังงานและทรัพยากรธรรมชาติในพม่าไปบ้างแต่ก็คงไม่กระทบกับระบบเศรษฐกิจของสหรัฐฯ มากนัก เนื่องจากสหรัฐฯ มีระบบเศรษฐกิจขนาดใหญ่ มีตลาดการค้าการลงทุนทั่วโลก และมีแหล่งพลังงานสำรองจากตะวันออกกลางทดแทน ยิ่งไปกว่านั้น จากการที่สหรัฐฯ มีบทบาทต่อสถาบันการเงินระหว่างประเทศมากมาย ทั้ง กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF - International Monetary Fund) ธนาคารโลก (World Bank) และธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB - The Asian Development Bank) เป็นต้น สหรัฐฯ จึงสามารถใช้อิทธิพลต่อสถาบันการเงินเหล่านี้ให้ออกมาตรการกดดันพม่าได้ ดังนี้ สหรัฐฯ จึงเลือกใช้มาตรการคว่ำบาตรเป็นหนทางในการกดดันให้พม่าเปลี่ยนแปลงไปสู่ประชาธิปไตย

ตะวันออก

จีน อินเดีย ไทย เป็นตัวแทนตะวันออก โดยรายละเอียดแล้วแต่ละประเทศย่อมให้ความสำคัญกับผลประโยชน์แห่งชาติที่แตกต่างกัน แต่ในภาพรวมทั้งสามประเทศกลับให้ความสำคัญกับผลประโยชน์แห่งชาติด้านการแสวงหาความกินดีอยู่ดี หรือก็คือด้านเศรษฐกิจเป็นหลักสำคัญ โดยเฉพาะจีนกับอินเดียที่อยู่ในช่วงการพัฒนาสู่ความเป็นมหาอำนาจ ซึ่งการพัฒนาทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญส่งผลต่อการเป็นมหาอำนาจของประเทศด้วย ดังนี้ ทำให้ทั้งจีน

และอินเดียยึดมั่นในความสัมพันธ์อันดีกับพม่าเพื่อผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ นอกจากนี้ ประเด็นด้านความมั่นคงก็มีอิทธิพลสำคัญต่อจีน อินเดีย และไทย เนื่องจากทั้งสามประเทศมีพม่า เป็นประเทศเพื่อนบ้านใกล้ชิดสนิทสนมมาช้านาน ปัญหาชายแดนระหว่างประเทศย่อมส่งผลกระทบต่อความมั่นคงโดยรวมของประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และการที่มีความสัมพันธ์อันดี ระหว่างกันจะเอื้อต่อการแก้ไขปัญหาชายแดนให้ทั้งสองฝ่ายตกลงกันได้ง่ายขึ้น ดังนี้ จึงเป็น เหตุผลว่าทำไมประเทศตะวันตกจึงไม่เลือกใช้วิธีการคว่ำบาตรต่อพม่า นอกจากนี้ ยังมีเหตุผล ในประเด็นของมุมมองและความคิดที่แตกต่างกันระหว่างตะวันตกกับตะวันออกด้วย โดยในเรื่อง นี้จีนมองประเด็นด้านสิทธิมนุษยชนแตกต่างจากสหรัฐฯ มอง และจุดยืนที่แตกต่างกันในเรื่องของการ ไม่แทรกแซงกิจการภายในก็เป็นหลักการที่ตะวันออกยึดถือและปฏิบัติตาม อินเดียและจีนยึด หลักการนี้ภายใต้กรอบของหลักการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ส่วนไทยยึดมั่นหลักการนี้ภายใต้กรอบ ของหลักการอาเซียนซึ่งญี่ปุ่นในฐานะหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจกับอาเซียนและในฐานะประเทศคู่ เจรจาก็ต้องให้ความสำคัญกับหลักการอาเซียนเช่นกัน ด้วยเหตุนี้ ตะวันออกจึงเลือกที่จะไม่ กัดดันพม่าอย่างรุนแรง และเลือกที่จะหาองค์การกลาง เช่น อาเซียนและสหประชาชาติ มาเป็น ผู้แทนในการแก้ไขปัญหาพม่ามากกว่าที่จะโดดเข้าไปลุยด้วยตัวเอง

สำหรับญี่ปุ่นนั้นอาจจะต้องวิเคราะห์เป็นกรณีพิเศษ เนื่องจากญี่ปุ่นเป็นพันธมิตรที่สำคัญของสหรัฐฯ ยึดมั่นในหลักการประชาธิปไตย และเสรีภาพเช่นเดียวกับสหรัฐฯ แต่ ขณะเดียวกันญี่ปุ่นก็มีความเป็นมิตรกับพม่าเช่นเดียวกับตะวันออกโดยเฉพาะมุมมองในการให้ ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมที่ญี่ปุ่นมองต่างจากสหรัฐฯ ทำให้ญี่ปุ่นมอบความช่วยเหลือด้าน มนุษยธรรมแก่พม่ามาโดยตลอด

นอกจากนี้ ระหว่างตะวันตกกับตะวันออกยังมีนัยของการถ่วงดุลอำนาจซึ่งกัน และกันด้วยซึ่งในที่นี้มีเวทีคือ พม่า โดยสหรัฐอเมริกาต้องการถ่วงดุลอำนาจกับจีน แต่ไม่ สามารถทำได้เต็มที่ จึงยอมให้อินเดียและญี่ปุ่นซึ่งเป็นพันธมิตรของสหรัฐฯ และมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพม่าเข้าไปแทน โดยอินเดียนั้นต้องการถ่วงดุลอำนาจกับจีนเพื่อ ผลประโยชน์ของอินเดียเอง ซึ่งโดยนัยแล้วก็เอื้อต่อผลประโยชน์ของสหรัฐฯ ด้วย แต่ท้ายที่สุด เมื่อการผูกมิตรได้ประโยชน์มากกว่าการถ่วงดุล อินเดียจึงเลือกที่จะทำเพื่อผลประโยชน์ของ อินเดียเป็นสำคัญ สำหรับญี่ปุ่น โดยนัยแล้วก็ต้องการถ่วงดุลอำนาจกับจีนเช่นกัน (ซึ่งทั้งสอง ประเทศแข่งขันกันขยายอิทธิพลเข้ามาในภูมิภาคอยู่แล้ว) แต่ญี่ปุ่นไม่สามารถดำเนินนโยบายได้ อย่างอิสระเช่นจีน เพราะมีอุดมการณ์และฐานะของการเป็นพันธมิตรสหรัฐฯ เป็นเสาหลักของ

การดำเนินนโยบายต่างประเทศ นอกจากนี้ จีนได้เปรียบตรงที่จีนเป็นสมาชิกถาวรคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ ซึ่งแปลว่าจีนจะสามารถเอื้อประโยชน์ต่อพม่าได้มากกว่าอินเดียและญี่ปุ่น และในทางกลับกัน ทำให้พม่าเอื้อประโยชน์ให้กับจีนมากกว่าเช่นกัน

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ท่าทีของแต่ละประเทศย่อมเป็นไปในแนวทางที่สอดคล้องกับผลประโยชน์แห่งชาติของประเทศนั้น ๆ จึงอาจสรุปได้ว่า ผลประโยชน์แห่งชาติของแต่ละประเทศมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการกำหนดท่าทีของประเทศนั้น ๆ ต่อพม่า

คาดการณ์แนวโน้มและท่าทีของนานาประเทศต่อพม่าในอนาคต

แนวโน้มของพม่า

การเมืองภายในพม่าค่อนข้างชัดเจนแล้วว่า พม่าจะจัดการเลือกตั้งตามวิถีทางแห่งประชาธิปไตยในปี 2010 และพม่าจะมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศเช่นเดียวกับประเทศประชาธิปไตยอื่น ๆ

เบื้องหน้าภาพลักษณ์รัฐบาลภายใต้ระบอบประชาธิปไตยอาจจะดูสวยงามเพราะถูกจัดฉากอย่างดีโดยรัฐบาลทหารพม่า แต่เบื้องหลังนั้นก็คงจะไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลงไปมากนัก ผู้นำทหารอาจจะไม่ได้อยู่ในตำแหน่งเบื้องหน้า แต่คาดว่าทหารก็ยังคงคุมบังเหียนการเมืองพม่าอยู่หลังจากอยู่ดี เพราะพรรคการเมืองที่จะถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อให้ทันการเลือกตั้งในปี 2010 นั้นก็คือ องค์กร USDA ที่รัฐบาลทหารเตรียมปูทางสู่อำนาจไว้แล้ว ส่วนพรรคการเมืองอื่น ๆ อาจจะมีลงชิงชัยพอเป็นน้ำจิ้มให้นานาชาติเห็นว่า การเลือกตั้งมีการแข่งขันกันตามระบอบประชาธิปไตย แต่กระนั้น พรรคการเมืองอื่นนั้นก็คงไม่พ้นกลุ่มคนที่รัฐบาลทหารเตรียมไว้นั่นเอง ประกอบกับการคงไว้ซึ่งการจำกัดสิทธิของสมาชิกพรรค NLD โดยเฉพาะนางออง ซาน ซูจี (ที่ยังคงถูกกักขังต่อไป) และกลุ่มต่อต้านรัฐบาลกลุ่มอื่น ๆ รวมถึงชนกลุ่มน้อย ดังนั้นแล้วจึงไม่เห็นภาพของการปฏิรูปการเมืองพม่าจะเสรี เป็นประชาธิปไตย และเคารพสิทธิมนุษยชนเพียงใด แต่สุดท้ายพม่าก็เป็นประชาธิปไตยในแบบของพม่าได้ในที่สุด

นอกจากนั้น ในด้านเศรษฐกิจ รัฐบาลพม่ากำลังเดินหน้าเปิดความสัมพันธ์กับมหาอำนาจในเอเชียโดยใช้พลังงานเป็นใบเบิกทางทางการทูต (Energy Diplomacy) ซึ่งได้รับการตอบรับอย่างดีจากจีน อินเดีย (รวมทั้งเกาหลีใต้) และประเทศต่าง ๆ ในอาเซียน เช่น ไทย

มาเลเซีย และสิงคโปร์ เป็นต้น¹ ทั้งนี้ นอกจากปัจจัยด้านพลังงานแล้ว พม่ายังใช้อำนาจในการซื้ออาวุธเป็นเครื่องมือในการเดินหน้าความสัมพันธ์ทางการค้ากับประเทศที่พร้อมจะขายอาวุธและเทคโนโลยีทางการทหารให้กับพม่าด้วย ด้วยเหตุและปัจจัยทั้งด้านการเมืองและเศรษฐกิจดังกล่าว ล้วนสนับสนุนให้รัฐบาลทหารพม่าอยู่ในอำนาจต่อไปได้อีกนาน

แนวโน้มของนานาประเทศ

สำหรับแนวโน้มท่าทีของตะวันตกโดยสหรัฐอเมริกา นั้น ก็มีแนวโน้มที่จะเป็นไปได้ทั้งสองทาง คือ สหรัฐฯ อาจจะลดกระแสกดดันพม่าลง หรือ ยุติมาตรการคว่ำบาตร หรือ อาจถึงขั้นเจริญความสัมพันธ์ทางการทูตและเศรษฐกิจต่อกัน กับอีกทางคือ สหรัฐฯ จะไม่ยอมรับรัฐบาลประชาธิปไตยที่ไม่เป็นประชาธิปไตยของพม่า และจะยังคงมาตรการคว่ำบาตรต่อไป แต่กระนั้นที่ผ่านมาก็ค่อนข้างเป็นที่พิสูจน์แล้วว่าการดำเนินการคว่ำบาตรของสหรัฐฯ แต่เพียงฝ่ายเดียว (หมายถึงจีน อินเดียและประเทศอื่น ๆ ไม่รวมด้วย) นั้นไม่ได้ช่วยแก้ปัญหาการเมืองภายในพม่าได้เลย

ส่วนแนวโน้มท่าทีของตะวันออกนั้น คาดว่าน่าจะคบพม่าอย่างเปิดเผยมากขึ้น และมีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจต่อกันมากขึ้นทั้งในด้านการค้า การลงทุน รวมถึงการให้ความช่วยเหลือ เพราะก่อนหน้านี้ ประเทศตะวันออกก็คบค้ากับพม่าอยู่ก่อนแล้วโดยไม่สนใจว่าพม่าจะเป็นประชาธิปไตยหรือไม่ ดังนั้น เมื่อพม่าเป็นประชาธิปไตยได้ตามที่นานาชาติต้องการ ตะวันออกก็ต้องแบกรับกระแสกดดันนั้นอีกต่อไป ซึ่งข้อดีของการเป็นมิตรกับพม่านั้นก็ตกอยู่ที่ผลประโยชน์แห่งชาติของแต่ละประเทศ แต่ประเด็นที่น่าสนใจ คือ พม่าจะได้รับความช่วยเหลือด้านการพัฒนามากขึ้นโดยเฉพาะจากประเทศญี่ปุ่น ซึ่งประชาชนพม่าอาจจะได้รับประโยชน์ไปด้วย แต่ทั้งนี้ สำหรับญี่ปุ่นนั้นก็ต้องพิจารณาท่าทีของสหรัฐฯ ประกอบด้วยว่าจะเป็นไปได้หรือไม่

---

¹ พรพิมล ตริโชติ, “พม่า,” เอเชียรายปี 2007 (กรุงเทพฯ : สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550), น. 115-116.

อย่างไรก็ตาม สุดท้ายแล้วไม่ว่าท่าทีของแต่ละประเทศจะเป็นอย่างไรภายใต้รัฐบาลประชาธิปไตยแบบพม่า นั้น ผู้ที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดก็คงจะหนีไม่พ้นประชาชนพม่าเองที่จะต้องรับมือโดนละเมิดสิทธิและเสรีภาพ ต้องทนอยู่กับความไม่เท่าเทียมและประชาธิปไตยจอมปลอมของรัฐบาลทหารต่อไป ทั้งนี้ หนทางเดียวที่พม่าจะมีประชาธิปไตยอย่างยั่งยืน ก็คือประชาชนพม่าต้องลุกขึ้นสู้ทวงสิทธิที่สมควรจะได้รับคืน เพราะไม่มีประเทศใดจะสามารถยึดประชาธิปไตยใส่มือประชาชนพม่าได้ ที่สำคัญ ท่าทีของแต่ละประเทศย่อมเป็นไปในทางที่สอดคล้องกับผลประโยชน์แห่งชาติของประเทศนั้น ๆ ประชาชนเลือกผู้นำ ผู้นำที่ดีดำเนินนโยบายตอบสนองผลประโยชน์แห่งชาติของประเทศตนซึ่งประชาชนก็จะได้รับประโยชน์ด้วย ประชาชนพม่าก็เช่นกัน ประชาชนต้องล้มผู้นำที่ไม่ดี ผู้นำเผด็จการด้วยพลังของประชาชนพม่าเอง